

ДЕЯКІ АСПЕКТИ СТРАХУВАННЯ МОРСЬКИХ ПЕРЕВЕЗЕНЬ В УКРАЇНІ

Морські перевезення є одним із найбільш ризикованих видів діяльності. Пора року, коли здійснюється рейс, тип, технічний стан судна, род вантажу, район плавання та інші обставини суттєво впливають на ступінь збереженості вантажу та самого судна. На морські перевезення припадає приблизно 80% міжнародної торгівлі, якщо говорити про обсяги, і більше 70% - в грошовому вираженні. В Україні важливість морських перевезень також не підлягає сумнівам. Їх динаміка представлена на рис. 1.

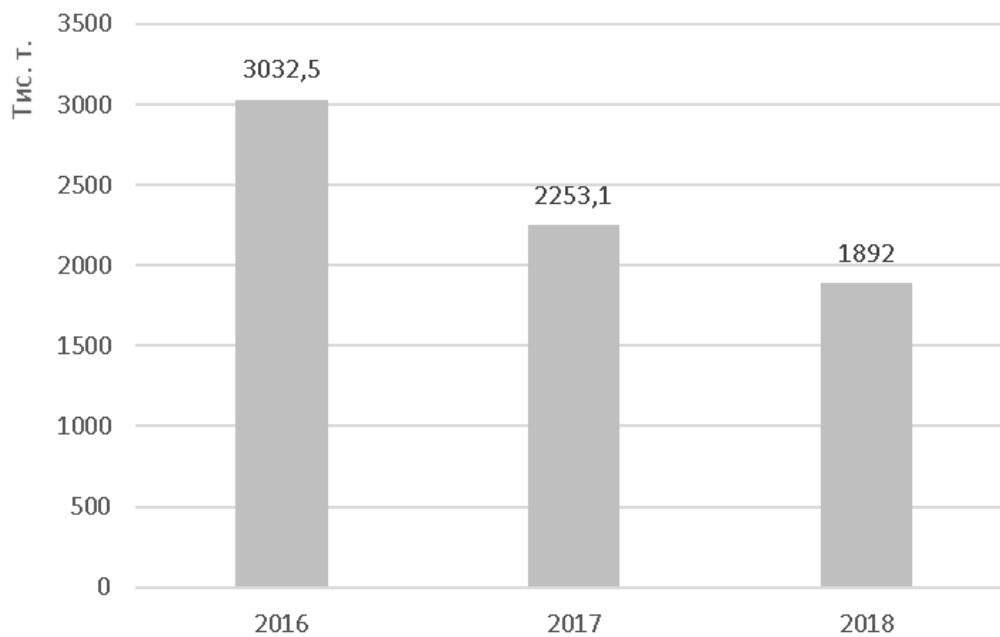

Рис. 1. Динаміка перевезень морським транспортом в Україні за 2016-2018 рр., тис.т. [1, с. 80-882]

З рис. 1 видно, що обсяги перевезень морським транспортом мають чітку тенденцію до скорочення – якщо в 2016 р. вони склали на рівні 3032,5 тис. т., то в 2018 р. їх обсяг скоротився на 50,42% і склав лише 1892 тис. т. Причини такої ситуації різні, але однією з них слід вважати перекриття шляхів України до Маріупольського та Бердянського портів. Тут слід відзначити, що на узбережжі України - у Бердянську та Маріуполі - розташовані великі порти, через які на

експорт традиційно іде велика частка продукції металургії - однієї з головних статей українського експорту.

Згідно із даними, наданими Міністерством інфраструктури на запит BBC News Україна, а також даними Адміністрації морських портів України, доходи обох портів скоротилися. Якщо за січень-липень 2017 року Маріупольський порт отримав майже 783 млн грн доходів, то за той самий час у поточному році ці доходи становили менше ніж 637 млн грн. Така сама ситуація і з портом у Бердянську - 105,6 млн грн доходів за сім місяців цього року проти 185,5 млн грн - минулого. Тобто доходи впали на понад третину. Якщо порівнювати загальні дані 2018 і 2017 року, то ці обсяги скоротилися приблизно на 10%, - як у Бердянську, так і Маріуполі. Проте зменшення тоннажу перевалки експортних вантажів було і торік. Станом на початок 2019 р. через Маріуполь іде 5,6% морського експорту України, а через Бердянськ - майже 2% **[Ошибка! Источник ссылки не найден.]**.

В табл. 1 представлено динаміку перевезення вантажів морським транспортом за видами вантажів за 2018 рік.

Таблиця 1

Динаміка перевезення вантажів морським транспортом за видами вантажів за 2018 рік, тис.т. [22]

	Перевезено вантажів – усього	У тому числі у сполученні	
		внутрішньому	закордонному
1	2	3	4
Усього	1892,0	684,8	1207,2
наливні вантажі	30,0	30,0	–
нафта	5,0	5,0	–
нафтопродукти	25,0	25,0	–
сипучі вантажі	672,4	471,7	200,7
кокс	23,4	–	23,4
руда будь-яка	37,8	23,0	14,8
будівельні вантажі	71,1	2,5	68,6
хімічні та мінеральні добрива	6,5	–	6,5

Продовження таблиці 1

1	2	3	4
зерно та продукти перемелу	468,8	416,3	52,5
інші сипучі вантажі	64,8	29,9	34,9
тарно-штучні вантажі	1175,5	183,1	992,4
автомобілі, автокрани	14,9	–	14,9
деревина	5,8	–	5,8
чорні метали, з них:	1005,7	183,1	822,6
чавун	87,2	–	87,2
металопрокат у в'язках	810,8	141,8	669,0
труби	26,6	26,6	–
інші вантажі чорних металів	81,1	14,7	66,4
папір	3,0	–	3,0
бавовна, льон та інші волокнисті вантажі	1,5	–	1,5
хімічні та мінеральні добрива	5,8	–	5,8
продовольчі вантажі, з них:	28,2	–	28,2
зерно	3,6	–	3,6
овочі і фрукти	4,8	–	4,8
інші продовольчі вантажі	19,8	–	19,8
інші тарно-штучні вантажі	110,6	–	110,6
вантажі в контейнерах (брутто)	0,4	–	0,4
інші вантажі	13,7	–	13,7

З даних табл. 2 видно, що переважна більшість вантажів перевозиться в Україні закордонним морським транспортом. Причому домінуючими вантажами є товарно-штучні вантажі. При морських перевезеннях внутрішнім транспортом найбільше перевозиться сипучих та товарно-штучних вантажів.

На рис. 2 представлено динаміку перевезень морським транспортом в розрізі внутрішнього та закордонного сполучення.

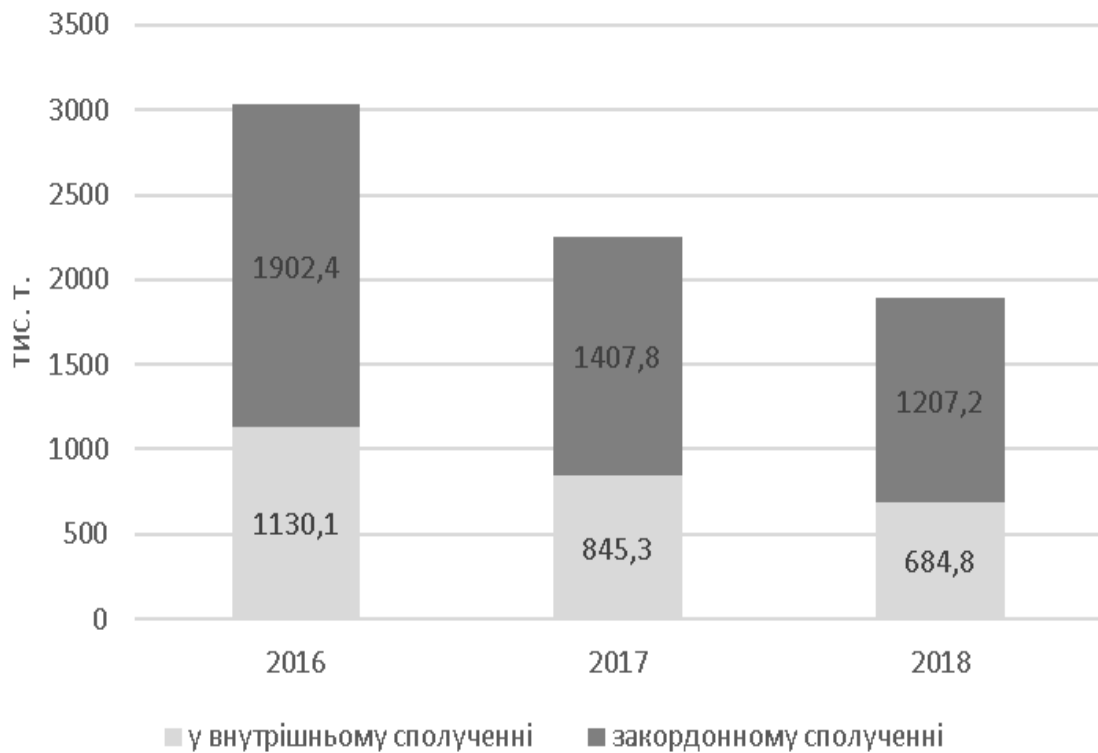

Рис. 2. Динаміка перевезень морським транспортом в розрізі внутрішнього та закордонного сполучення за 2016-2018 рр. [2]

З рис. 2 видно, що скорочуються як обсяги перевезень морським транспортом у розрізі внутрішнього сполучення (на 62,73%) та закордонного сполучення (на 68,34%) за останні три роки. При цьому слід зазначити, що ризики страхові в цьому виді перевезень зросли. Отже, стан морського судноплавства в Україні впливає на розвиток морського страхування.

На рис. 3 представлено кількість компаній, які функціонували на ринку морського страхування і приймали участь в рейтингу журналу «Форіншурер».

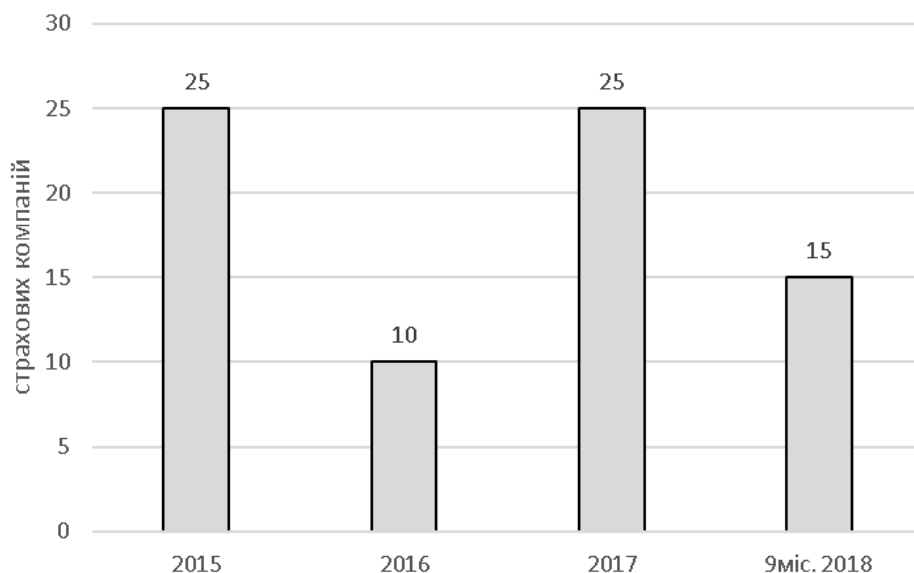

Рис. 3. Кількість страхових компаній, які функціонували на ринку морського страхування в 2015-2018 рр. [3]

З рис. 3 видно, що кількість компаній, які приймали участь у морському страхуванні за роками значно коливалася. Причому за договорами добровільного страхування водного транспорту страхові компанії України віддають у перестраховання майже половину ризиків, а за договорами добровільного страхування цивільної відповідальності власників водного транспорту – біля 60%. Водночас за 2015–2018 рр. не відбувалося компенсації страхових виплат за договорами добровільного страхування цивільної відповідальності власників водного транспорту, переданими у перестраховання. Отже, цей вид страхування потребує більш зваженої політики перестраховання від вітчизняних страховиків. В цілому кількість договорів, укладених за договорами добровільного морського страхування в Україні скорочується.

О. О. Балобанов відзначає, що вітчизняний ринок страхування вантажів перебуває в стадії становлення і має досить високий потенціал розвитку. На сьогодні частка застрахованих вантажів складає не більше 40%. Більша частина – експортні вантажі, які застраховані в силу діючих правил міжнародної торгівлі, затверджених Міжнародною торговельною палатою, які зведені в редакції Інкотермс 2010. Останнім часом в Україні не так швидко розвивається ринок страхування вантажів, який практично повністю орієнтований на міжнародну практику страхування [1, с. 83].

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ:

1. Балобанов О.О. Страхування морських перевезень вантажу: окремі організаційно-правові аспекти / О. О. Балобанов, О. О. Андріященко // *Lex portus*. - 2018. - № 4. - С. 80-88.
2. Державна служба статистики України: офіційний сайт. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua>
3. Офіційний сайт інтернет-журналу про страхування «Форіншурер». [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <https://forinsurer.com>